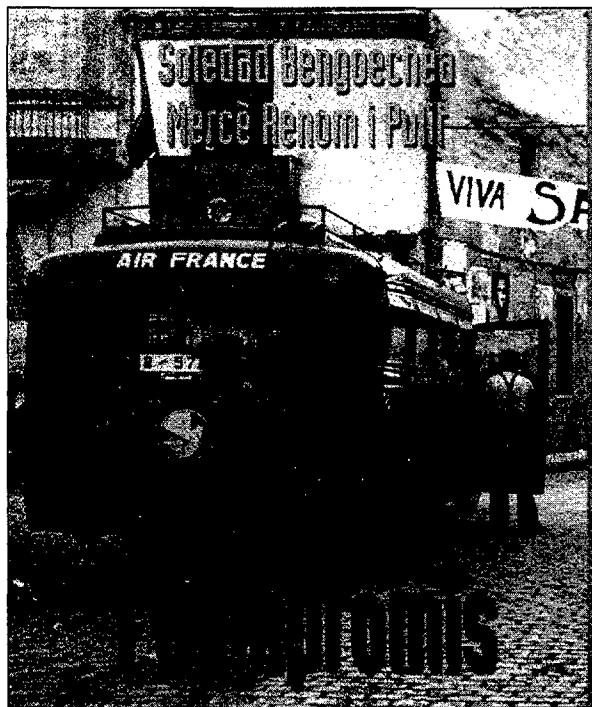

Soledad Bengoechea; Mercè Renom i Pulit

MEMÒRIA I COMPROMÍS: CLASSES TREBALLADORES, SINDICALISME I POLÍTICA AL PRAT DE LLOBREGAT (1917-1979)

Ajuntament del Prat de Llobregat, 1999

JOSÉ FERNÁNDEZ SEGURA

Un bon exemple d'història local

Les autores d'aquest excel·lent treball són historiadors competents que dominen el seu ofici, tal com queda demostrat en aquest llibre que es va presentar públicament el passat mes de maig d'enguany. És un bon exemple sobre com s'ha de fer història local i que cal tenir-lo com a referent per a properes investigacions històriques d'àmbit local o comarcal. Cal, doncs, felicitar-nos per l'aparició d'una obra com aquesta, que, en paraules de l'alcalde Lluís Tejedor, "recupera les experiències de molts pratencs i pratenques" que van lluitar generosament per la recuperació de les llibertats i de la dignitat de la classe treballadora.

Els testimonis d'aquests treballadors i treballadores tantes vegades silenciats apareixen aquí amb tota la seva força i autenticitat, i posen de manifest la gran estatura moral d'aquesta generació de militants que va

donar identitat a la nostra comarca. "És una història que ens obliga a reflexionar"² en aquest temps de pensament únic en què sembla que l'únic sistema possible és el d'un capitalisme salvatge en què el benefici privat i la competitivitat imposen la seva llei a costa de la renúncia a importants conquestes socials que tant de sacrifici va costar aconseguir. És una història que compatibilitza sàviament la rigorositat històrica amb un llenguatge divulgatiu que en permet la lectura tant als homes i dones que van viure aquesta època com als joves que ara estudien a l'ensenyament secundari. És un llibre que cal llegir per entendre per què ara són el que són i per intuir per on ha d'anar el futur més proper. És un llibre imprescindible per preservar la memòria de les dones i dels homes que van ser, que són, un exemple d'honestat i fidelitat als principis ètics que sempre han de guiar l'acció política de les organitzacions d'esquerra.

Estructura general

Soledad Bengoechea i Mercè Renom structuren el llibre en tres grans blocs. En el primer bloc *-Història documentada-* les autores fan un recorregut històric pel Prat de 1917 a finals de la Guerra Civil Espanyola. Ens expliquen els trets més importants de la vida quotidiana, les característiques de les principals organitzacions socials, polítiques i culturals afins al moviment obrer, l'aparició i el desenvolupament de les principals organitzacions sindicals -fonamentalment CNT i UGT-, l'impacte de la instal·lació de noves indústries com La Seda i la Paperera, i la problemàtica del sector agrícola a la zona del Prat.

En el segon bloc *-Reconstruir la clandestinitat amb l'ajut de la memòria-* se'ns presenta una panoràmica de la dictadura franquista amb tota la seva cruesa, marcada per la repressió i l'explotació de la classe treballadora. És el bloc més extens, on les autores ens expliquen la situació social (encariment de la vida, habitatge, immigració, condicions de treball, etc.); la forta repressió que van patir les organitzacions sindicals i polítiques; les mobilitzacions de les organitza-

Ressenyes

cions antifranquistes, i l'evolució de les principals forces sindicals i polítiques de l'esquerra.

El tercer bloc *—La base del present—* és una síntesi del procés històric del Prat des del 20-N fins a la constitució dels primers ajuntaments democràtics a la primavera de 1979 i de les principals reivindicacions del moviment obrer i veïnal. Se'ns explica la vaga general de 1976 a la comarca del Baix Llobregat, les primeres mobilitzacions contra l'atur, la legalització dels sindicats, el desviament del Llobregat, les primeres eleccions sindicals de la democràcia i les eleccions municipals de l'abril de 1979. Tot això perfectament contextualitzat dins la política general espanyola i catalana.

Les autores completen la seva obra amb una relació detallada de les fonts documentals, heterogràfiques, bibliogràfiques, fotogràfiques i orals³ que ens poden ser de molta utilitat per a futures investigacions sobre el moviment obrer al Baix Llobregat.

Estructura interna

L'organització i el tractament dels tres blocs és un més dels encerts d'aquesta obra. Cada bloc s'estructura en capítols ordenats cronològicament i dins de cada capítol es tracten els fets més rellevants del període, precedits per una breu presentació general que contextualitza aquests fets dins el marc català i espanyol. Cal felicitar les autores pel mestratge amb el qual han articulats els tres nivells espacials (local, nacional i estatal) en què es desenvolupen els fets històrics. Aquesta perfecta imbricació facilita molt la comprensió i la interpretació de la història local.

Aquesta organització i aquest plantejament permeten fer diferents lectures d'aquest llibre. Es pot fer, per exemple, la lectura del segon bloc dedicat a la dictadura franquista i, a partir d'aquesta lectura, es pot assolir un bon coneixement general de la dictadura franquista i una àmplia i ben documentada informació històrica sobre el Prat de Llobregat.

Podríem afirmar el mateix de la Segona República, la Guerra Civil i la transició, d'algunes de les empreses més emblemàtiques *—La Seda i la Paperera—* o d'organitzacions polítiques *—PSUC—* o sindicals *—CCOO, CNT i UGT*. Els joves de la nostra comarca es poden apropar al coneixement de la història d'Espanya i Catalunya a partir dels fets històrics del Prat que, de manera tan clara i precisa, són analitzats i interpretats per Soledad Bengoechea i Mercè Renom.

Una bona història social

Un altre mèrit de l'obra que comentem és la selecció dels aspectes que tracta. Hi ha tots els que hi ha d'haver en una història social que pretén donar a conèixer la realitat viscuda per la classe treballadora. S'explica la problemàtica dels treballadors agrícoles i la de les seves organitzacions. El sector industrial és estudiat a fons, fonamentalment tot el que està relacionat amb dues de les empreses més emblemàtiques: La Seda i la Paperera, i també l'evolució, en l'àmbit local, de les principals organitzacions polítiques i sindicals d'oposició a la dictadura.

També s'estudia el món associatiu i el moviment veïnal, tan estretament relacionat aquest últim amb el moviment obrer. Exemple il·lustratiu del que diem el podrien representar associacions com el Centre Autonomista, el Centre Artesà, la Cooperativa Obrera de Viviendas o l'Agrupación Artístico Literaria Cervantes.

En resum, les autores han dissenyat i concretat un esquema de continguts que ens permet conèixer amb rigor i precisió les experiències viscudes per la classe treballadora pratenca en tots els aspectes socials, econòmics, polítics i culturals.

L'ús de les fonts orals per a l'estudi de la història

La historiografia del nostre país no té una llarga tradició en l'ús de les fonts orals, però sí que hem tingut entre nosaltres historiadores de prestigi *—María Carmen García-Nieto, Mercedes Vilanova, Cristina Borderías, entre d'altres—* que ens han ensenyat com s'han d'utilitzar aquests tipus de fonts per a l'anàlisi històrica. La meua experiència en aquest camp és bastant limitada, però em permet afirmar que les autores han fet un ús correcte i molt profitós de les més de trenta entrevistes que han fet per a l'elaboració d'aquesta obra.

Han sabut interrelacionar les informacions extretes de les fonts escrites i orals de tal manera que quan es llegeix el text no se sap a quin tipus de font correspon la informació sinó fos perquè ho indiquen a peu de pàgina o perquè la posen en lletra itàlica. També cal destacar les precisions sobre la fiabilitat de les fonts. En cap moment se'n valoren unes per sobre de les altres, sinó que el fet de contrastar la informació històrica dona més garanties d'autenticitat. El procés d'elaboració d'aquesta obra pot ser un referent metodològic molt vàlid per a futures investigacions.

Objectivitat i ponderació

Experiències molt recents sobre altres publicacions referides al moviment obrer de la comarca ens han demostrat que és molt difícil abordar l'estudi de la història del temps present. Tot i això, crec que és de justícia reconèixer que les autores han fet un gran esforç d'objectivitat i ponderació que les avala com a dues grans professionals de la història.

Malgrat que estudien uns períodes històrics dels quals les autores són contemporànies, han sabut distanciar-se dels fets i han aconseguit una bona perspectiva històrica equivalent a la que podria tenir un historiador o historiadora d'un altre país. L'anàlisi i la interpretació històrica dels fets es fan a partir dels continguts d'una pluralitat de fonts escrites i orals que garanteixen un resultat final rigorós. Quan les autores interpreten, valoren o opinen sobre els fets ho fan basant-se en les fonts i no en determinades concepcions ideològiques o partidistes.

Crec, finalment, que ens hem de felicitar per poder tenir a les nostres mans una obra rigorosa, ben estructurada i escrita amb un llenguatge a l'abast de tothom. Enhorabona a les autores!

Ressenyes

NOTES

¹ Presentació de Lluís Tejedor, pàg. 12

² Pròleg de Josep Benet, pàg. 14

³ Les autores fan una breu però significativa ressenya de les 31 persones entrevistades per a l'elaboració d'aquest llibre.